



Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

04.09.2025. Nr. 6-2/519

Uz 28.08.2025

Kuldīgas novada pašvaldībai
dome@Kuldiga.lv

Informācijai: Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijai
pasts@varam.gov.lv

[Personai A]
[e-pasta adrese]

Par skolēna nokļūšanu uz skolu

[1] Tiesībsarga birojs ir izskatījis [personas A] iesniegumu (reģistrēts 28.08.2025. ar Nr. 1433) par skolēnu pārvadājumiem.

Iesniegumā norādīts, ka š.g. 18. augustā Kuldīgas novada pašvaldības tīmekļvietnē tika publiskota informācija par to, ka no 1. septembra tiek pārtraukta skolēnu pārvadāšana maršrutā [..]. Šāds lēmums ievērojami apgrūtinā ģimenes ikdienu, jo šobrīd iesniedzējas 11 gadus vecajam skolēnam ir jādodas uz 4 km tālo pieturu viena kilometra vietā līdz iepriekšējai tuvākajai pieturai. Iesniedzēja nekavējoties vērsās pašvaldībā, kura situāciju atteicās risināt.

[2] Iesniegumam pievienota Kuldīgas novada pašvaldības atbilde Nr. KNP/2.13/25/4072 uz iesniedzējas iesniegumu, kurā teikts, ka maršrutā [..] tiek pārvadāts vidēji 1,5 pasažieris dienā. Ekonomiskie rādītāji (piemēram, izdevumi, efektivitāte) un pasažieru plūsma nav pietiekama šāda maršruta uzturēšanai.

Šobrīd ir pieejams sabiedriskais transports, kurš kursē maršrutā [..] un kursēs arī mācību gada laikā. Šajā maršrutā sabiedriskais transportlīdzeklis apstājas pasažieru uzņemšanai pieturā “[..]” plkst. 7.16 un iebrauc Kuldīgā ap plkst. 7.50.

Pašvaldības pārstāvji secinājuši, ka minētā pietura atrodas 4 km attālumā no iesniedzējas dzīvesvietas. Saskaņā ar Kuldīgas novada domes 2024. gada 25. jūlija saistošo noteikumu Nr. 15/2024 “Par braukšanas maksas atvieglojumiem Kuldīgas novadā” 7., 8. un 9. punktu pašvaldība kompensē izglītojamo vecākiem izdevumus izglītojamā nogādāšanai līdz tuvākajai sabiedriskā transporta pieturai vai tuvākajai izglītības iestādei, kā arī atpakaļ uz dzīvesvietu ar personīgo transportlīdzekli, tikai gadījumos, kad attālums no dzīvesvietas līdz tuvākajai sabiedriskā transporta pieturai ir lielāks par 5 km. Attālums līdz pieturai “[..]”, kuru pašvaldība aicina skolēnu izmantot, nepārsniedz 5 km, un laiks starp nodarbību sākumu un autobusa pienākšanas laiku brauciena galapunktā nepārsniedz 1 stundu no rītiem. Pašvaldība norāda, ka iesniedzējas atbildība ir nogādāt bērnu līdz tuvākajai pieturai, kas ir “[..]”, bet ja to nevēlas – organizēt bērna nokļūšanu izglītības iestādē kādā citā veidā.

[3] Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 11. panta 1. punktā noteikto tiesībsarga funkciju veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību, norādu turpmāk minēto.

[3.1] Izglītības likuma 17. panta pirmā daļa paredz, ka katras pašvaldības pienākums ir nodrošināt bērniem, kuru dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, iespēju iegūt pirmsskolas izglītību un pamatzglītību bērna dzīvesvietai tuvākajā pašvaldības izglītības iestādē, bet šī panta trešās daļas 14. punkts nosaka, ka pašvaldība nodrošina transportu izglītojamo nokļūšanai izglītības iestādē un atpakaļ dzīvesvietā, ja nav iespējams izmantot sabiedrisko transportu.

Satversmes tiesa ir noteikusi, ka izglītības iespējas nozīmē izglītojamo vajadzībām atbilstoša skaita izglītības iestāžu un izglītības programmu izveidošanu tādējādi, lai tiktu efektīvi garantēta izglītības mērķu īstenošana. Šis princips ietver valsts pienākumu nodrošināt atbilstošu skaitu izglītības iestāžu, lai visiem izglītojamiem un viņu vecākiem būtu pieejamas un sasniedzamas pamatzglītības iestādes.¹

Pašvaldības lēmumiem par izglītojamo sadalījumu starp tās izglītības iestādēm jābūt balstītiem saprātīgos apsvērumos par izglītības iestādes atrašanās vietu tā, lai pēc iespējas nodrošinātu izglītojamam pieeju izglītības iestādei, kura atrodas tuvāk viņa dzīvesvietai. Jebkurā gadījumā

¹ Satversmes tiesas 2024. gada 20. novembra sprieduma lietā Nr. 2023-43-03 9.1. apakšpunkts.

izglītojamam jābūt nodrošinātai efektīvai iespējai iegūt pamatzglītību, turklāt iegūt to **fiziski droši un saprātīgi ērti sasniedzamā** izglītības iestādē.²

[3.2] Tiesībsargs jau 2024. gada 10. maijā vērsa Latvijas novadu pašvaldību (tostarp – Kuldīgas novada pašvaldības) uzmanību uz skolēnu pārvadājumu jautājumiem.³ Cita starpā pašvaldībām atgādināts, ka saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 16. pantu bērnam ir tiesības atbilstoši savam vecumam un fiziskajai un garīgajai attīstībai uz atpūtu un brīvo laiku, tiesības piedalīties spēlēs un izpriecu pasākumos, kā arī kultūras dzīvē un nodarboties ar mākslu. Skolēnu pārvadājumu sakarā tas nozīmē, ka transporta kustības grafikam ir jābūt “saudzīgam” pret skolēnu. Nav pieļaujams, ka bērni vairākas stundas dienā pavada ceļā uz / no skolas vai gaidot transportlīdzekli – ņemot vērā slodzi, ko veido mācības, interešu izglītība, mājasdarbi, bērnam var nākties ziedot miega un atpūtas laiku. Valsts kontrole jau 2018. gadā vērsa pašvaldību uzmanību uz šo problēmu⁴. Pašvaldības aicinātas pārliecināties, vai skolēnu pārvadājumu grafiks neierobežo bērnu tiesības uz atpūtu un brīvo laiku.

Cilvēka vidējais iešanas ātrums ir aptuveni 4–6 km/h. Iešanas ātrums būs lēnāks, ja pārvietošanās paredzēta pa nelīdzenu vidi, ja iešanu apgrūtina laikapstākļi (lietus, brāzmais vējš, apledojums utt.) un ja gājējs ir bērns ar skolas somu. Izrietoši pārvietošanās pa pašvaldības piedāvāto maršrutu līdz pieturai “[..]” 11 gadus vecam bērnam aizņems pat vairāk par stundu, turklāt jāņem vērā arī laiks, kas pavadāms sabiedriskajā transportā. Pašvaldība ir norādījusi, ka transportlīdzeklis pienāk šajā pieturā plkst. 7.16, kas nozīmē, ka skolēna ceļam uz skolu jāsākas īsi pēc plkst. 6.00, bet jāmostas bērnam vēl agrāk. Nenoliedzami, ka šāds risinājums nav bērnu interesēm atbilstošs un ierobežo bērnu tiesības uz atpūtu un miegu.

Tāpat jāņem vērā arī ceļa stāvoklis. Ja ceļam nav seguma, tas nav apgaismots un nav paredzēta pietiekami plata nomale gājējiem, to nevar atzīt par drošu izmantošanai bērniem.

Šie aspekti pašvaldības atbildē vispār nav pieminēti, kā dēļ pastāv pamats pieļaut, ka atbilde iesniedzējai tika sniegta formāli, nevērtējot faktisko situāciju.

[3.3] Kritiski vērtējama arī pašvaldības atsaukšanās uz izdevumu izglītojamā nogādāšanai kompensēšanas kārtību.

² Satversmes tiesas 2024. gada 20. novembra sprieduma lietā Nr. 2023-43-03 9.2. apakšpunkts

³ Tiesībsarga 2024. gada 10. maija [vēstule](#) Nr. 1-5/127.

⁴ Valsts kontroles 2018. gada revīzijas [zinojumu](#) “Vai, pārvadājot skolēnus, pašvaldībām jāpelnā “nauda, kas tiem seko”?”

Pirmkārt, tiesībsargs jau skaidrojis, ka kompensācijas piešķiršana pati par sevi nav risinājums, kā pašvaldība var izpildīt pienākumu nodrošināt izglītojamo nokļūšanu izglītības iestādē. Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 14. punkts nepārprotami paredz izglītojamo fizisku nogādāšanu izglītības iestādē un atpakaļ, turpretim kompensācija pilda vien atbalsta funkciju. Iespējai saņemt kompensāciju nav nekādas nozīmes, ja ģimene nevar nodrošināt bērna pārvadāšanu, piemēram, automašīnas vai laika trūkuma dēļ. Tikai atsevišķos gadījumos kompensācijas piešķiršana var tikt uzskatīta par veidu, kādā pašvaldība piedalās minētā pienākuma izpildē, piemēram, ja otrai pusei (ģimenei) ir pieņemams pašvaldības budžetam saudzīgāks risinājums – kompensācija.⁵

Otrkārt, arī pieņemot, ka kompensācija varētu kalpot kā risinājums, konkrētajā situācijā iesniedzējas ģimenei tā nemaz nav pieejama. Pašvaldība atsaucās uz pašas izdotajos saistošajos noteikumos minētiem 5 km, nesniedzot itin nekādu pamatojumu šāda attāluma izvēlei. Kā jau minēts, lai noietu 4–5 km, jāvelta vairāk kā stunda, un gadījumā, ja ceļš jāturpina ar sabiedrisko transportu, bērna ceļš uz skolu kļūst nesamērīgi garš. Atsaucoties uz ārvalstu praksi un ieteikumiem, Valsts kontroles ziņojumā kā pieļaujamais attālums, ko skolēns var veikt kājām, dodoties uz skolu, norādīti vidēji 2–3 km (jaunākiem bērniem mazāk). Izrietoši nav skaidrs, kādēļ pašvaldība uzskata attālumu līdz pat 5 km par pieņemamu, lai to divreiz dienā veiktu skolēns ar skolas somu.

Tiesībsargs atzīst, ka pašvaldības ierosinājums atrisinātu problēmu, ja tas tiktu apspriests ar iesniedzēju un ģimene tam būtu piekritusi, piemēram, apņemoties pa šo maršrutu nogādāt bērnu uz un no pieturas ar savu transportu. Taču atbildē nav atspoguļota pašvaldības sadarbība ar iesniedzēju, iedzīvotāji, kurus skāris šis lēmums, vispār nebija iesaistīti tā tapšanā. Vēl jo vairāk, pašvaldības komunikāciju ar iesniedzēju vispār nevar uzskatīt par labas pārvaldības principam un cieņpilnai sadarbībai atbilstošu – pašvaldība ir pārmetusi iesniedzējai nepietiekamu iesaisti bērna izglītības ieguves organizēšanā, salīdzinot ar citiem novada vecākiem, un brīdinājusi par iestāžu iesaistīšanu vecāku pienākuma nepildīšanas gadījumā, lai gan iesniegums liecina tieši par to, ka iesniedzēja vēlas rast bērna interesēm un tiesībām labāko risinājumu.

[3.4] Visu rezumējot, šādos apstākļos Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 14. punktā noteikto pašvaldības pienākumu nevar uzskatīt par izpildītu.

⁵ Tiesībsarga 2024. gada 10. maija [vēstule](#) Nr. 1-5/127.

[3] Pamatojoties uz Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 3. punktā noteikto kompetenci sniegt priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu, aicinu Kuldīgas novada pašvaldību problēmas risinājumu rast sadarbībā ar [personas A] ģimeni.

Lūdzu informēt Tiesībsarga biroju par paveikto **līdz 2025. gada 12. septembrim.**

Tiesībsarga pilnvarojumā

Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

Laila Grāvere